

ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า

FonNoomErn Sao Len Mon Son Pha Classical Dance

ชมภูนาฏ ชมพูนันท์¹ สรินทร คุ่มเขต²
จุฑาภรณ์ จันทบาล³ และจันทิมา อุตลา⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการละเล่นของไทย มอญซ่อนผ้า และ 2) พัฒนารูปแบบชุดการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้ากลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่น ชาวบ้านและนักศึกษาสาขาศิลปศึกษา แขนงนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาภาคสนาม ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยมีดังนี้

1) มอญซ่อนผ้าเป็นการละเล่นของไทย ที่มีประวัติและเรื่องราวมายาวนาน เป็นการแสดงออกที่แฝงไว้ซึ่งความสนุกสนาน ก่อให้ผู้เล่นมีไหวพริบฉับไว ไม่มีพิธีการที่ซับซ้อน แต่คงไว้ด้วยเอกลักษณ์ที่บริสุทธิ์แจ่มใสของท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์ โดยการละเล่นพื้นบ้านแต่ละชนิดรวมถึงมอญซ่อนผ้า นอกจากจะให้ความสนุกสนานแล้วยังเป็นการเสริมสร้างพัฒนาการต่างๆ ประกอบด้วยร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ช่วยสร้างสันถนาการ และเป็นสื่อกลางให้ผู้เล่นได้เรียนรู้ธรรมชาติรอบตัว

2) รูปแบบชุดการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ผู้วิจัยได้นำการละเล่นของไทย มอญซ่อนผ้า มาพัฒนาขึ้นเป็นชุดการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมือง ได้แก่ ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า โดยการแสดงที่พัฒนาขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ได้แก่ (1) เกริ่นนำการละเล่นมอญซ่อนผ้าด้วยบทพญา โดยชายหนุ่มออกมารวมกลุ่ม มองหาและชักชวนหญิงสาวออกมารวมเล่น รูปแบบการแสดงสื่อถึงความแข็งแรง ความสนุกสนาน (2) การเกี่ยวพาราสิรูปแบบการแสดงสื่อถึงความสดใสร่าเริง นำเสนอด้วยท่าทางที่สัมพันธ์กันของชาย-หญิง (3) การเล่นมอญซ่อนผ้า รูปแบบการแสดงสื่อถึงความสนุกสนาน ผสมผสานกับนำเสนอการเล่นมอญซ่อนผ้า ด้วยอากัปกิริยาตามขั้นตอนการเล่น ทั้งนี้ รูปแบบการแสดงนำเสนอในลักษณะการศึกษานาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบดนตรีประกอบ บทพญา เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดงให้สื่อถึงการละเล่นมอญซ่อนผ้าที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำสำคัญ: มอญซ่อนผ้า การละเล่นของไทย นาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์

Abstract

This research aimed at 1) studying Thai Children's game "Mon Son Pha", and 2) developing creative Thai classical dance pattern called FonNoomErn Sao Len Mon Son Pha. The target group used in the research consisted of local savants, villagers, students of bachelor of education program in performing arts, faculty of education, Loei Rajabhat University. The research was carried out with

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

^{2,3} อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ นักศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

qualitative method, and with the application of field trip study, the study of related documents, literature, and related research. The findings were as followings.

1) Mon Son Pha is Thai children's game that has long history and stories. It is the game that shows joyful emotion and makes the playersto get good aptitude. The game is not complicated but absolutely remains the pure and uniqueness of the local. Each play and game, including Mon Son Pha does not only give joyfulness but also promote children's development such as body, mind, and emotion. It is also a recreation activity and the medium for players to learn surrounding nature.

2) Creative Thai classical dance pattern in the study was adapted from Thai Children's game: Mon Son Pha. It is developed into local Thai classical dance pattern which called NoomErn Sao Len Mon Son Pha, and the developed dance has 3 parts; (1) the introduction to the dance with local Esan poetry, the men will come out, look for, and ask the women to join the game, the show style reveals the strength and fun, (2) the accosting, this part of the show revealsthe joyfulness portraying the relationship of men and women, (3) the Mon Son Pha game part shows the fun of playing Mon Son Pha game with the action referred to the playing steps. The show in the study was creative local dance that the researchers composed the music, the local Esan poetry, the dresses, and accessories to use in the show, and this show imparts the game of Mon Son Pha played in the north eastern part context.

Keywords : Mon Son Pha, Thai children's game, creative Thai classical dance

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

มอญซ่อนผ้าเป็นการละเล่นของไทย ที่มีประวัติ และเรื่องราวมายาวนาน ถือเป็นการเล่นที่เด็กนิยมเล่น เพื่อความเพลิดเพลินและสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ แต่ปัจจุบันการละเล่นของไทยได้เลือนหายจากสังคมไป เพราะเด็กสมัยใหม่หันไปสนใจเทคโนโลยี จนลืมว่าสังคมไทย ยังมีมรดกที่ล้ำค่าที่แฝงด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน และการเสริมสร้างพัฒนาการต่างๆ ของร่างกายได้เป็นอย่างดี และเพื่อนำเสนอรูปแบบการละเล่นของไทยอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมแขนงหนึ่ง ผู้วิจัยจึงมีแนวคิด ประดิษฐ์การแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ชุด ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้าโดยสื่อออกมาให้เห็นเป็น ภาพสะท้อนวิถีชีวิตในอดีตที่ถ่ายทอดความเข้าใจของคนรุ่น หลัง เพื่อสืบสานการละเล่นของไทยพื้นบ้าน และเพื่อ เป็นการส่งเสริมศิลปะด้านการแสดงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาการละเล่นของไทย มอญซ่อนผ้า
2. พัฒนารูปแบบชุดการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาภาคสนาม ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีรายละเอียดดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

- กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย แบ่งได้ดังนี้
- 1) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ประชาชนท้องถิ่น ชาวบ้าน

2) กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการถ่ายทอดนาฏยประดิษฐ์ ได้แก่ นักศึกษาศาสาศิลป์ศึกษา แขนงนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเชิงคุณภาพประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง และประเด็นวิพากษ์การแสดง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เตรียม/วางแผนดำเนินการวิจัย
2. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านการละเล่นของไทย และด้านศิลปะการแสดง
3. สร้างเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ประเด็นสนทนากลุ่ม
4. เก็บข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับการละเล่นของไทย มอญซ่อนผ้า โดยการสัมภาษณ์ปราชญ์ท้องถิ่นและชาวบ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลกำหนดประเด็นที่ต้องการนำเสนอเป็นชุดการแสดง
5. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
6. พัฒนารูปแบบนาฏยประดิษฐ์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้ คือ
 - ประดิษฐ์ชุดการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า
 - พัฒนาองค์ประกอบของชุดการแสดง ได้แก่ เครื่องแต่งกาย ดนตรีประกอบ
 - ถ่ายทอดนาฏยประดิษฐ์ให้แก่ นักศึกษาศาสาศิลป์ศึกษา แขนงนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
7. นำเสนอชุดการแสดงที่พัฒนาขึ้น ให้ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นครูผู้สอนนาฏศิลป์ให้ข้อเสนอแนะ และวิพากษ์การแสดง เพื่อให้ได้ชุดการแสดงซึ่งสอดคล้องและสามารถนำเสนอเรื่องราวได้ถูกต้อง ชัดเจน

8. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการพัฒนาชุดการแสดงนาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ โดยการเรียบเรียงข้อมูลเชิงคุณภาพ

9. สรุปผลการวิจัย/นำเสนอผู้เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ และการวิพากษ์การแสดง ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อการสรุปความเชิงพรรณนาต่อไป

สรุปผล

1. ผลการศึกษาการละเล่นของไทย มอญซ่อนผ้า มอญซ่อนผ้าเป็นการละเล่นของไทย ที่มีประวัติและเรื่องราวยาวนาน โดยสันนิษฐานว่าเกิดขึ้นในสมัยอยุธยา ซึ่งจากเอกสารหลักฐานต่างๆ เห็นตรงกันว่าการเล่นมอญซ่อนผ้าไม่น่าใช่การละเล่นของมอญ แต่คาดว่าเป็นการละเล่นที่คนไทยคิดขึ้นมา ด้วยความที่คนไทยและคนมอญคุ้นเคยกันเป็นอย่างดี คนไทยจึงหยิบยกเอาจุดอ่อนของมอญขึ้นมาล้อเล่น เย้าหยอกกัน ประสาเพื่อนฝูง เพราะคนมอญนั้นซ่อนผ้าจริงๆ และคนมอญนั้นไม่เล่นตุ๊กตาเด็ดขาด (องค์ บรรจุน, 2552) มอญซ่อนผ้า นิยมเล่นในเทศกาลสงกรานต์ ในโอกาสที่มารวมตัวกัน หรือเล่นในยามว่าง เป็นการละเล่นที่แสดงออกที่แฝงไว้ซึ่งความสนุกสนาน ก่อให้ผู้เล่นมีไหวพริบฉับไว ไม่มีพิธีการที่ซับซ้อน แต่คงไว้ด้วยเอกลักษณ์ที่บริสุทธิ์แจ่มใสของท้องถิ่นอย่างสมบูรณ์

ลักษณะการเล่นไม่มีการจำกัดจำนวนผู้เล่น ยิ่งมากเท่าไรก็ยิ่งเพิ่มความสนุกสนาน เล่นได้ทั้งหญิงและชาย อุปกรณ์ประกอบใช้ผ้าขนาดใหญ่หนึ่งผืน ไม่ต้องขมวดหรือพับให้เป็นเกลียว เพราะถ้าพาดถูกผู้ใดเข้าแล้วจะเจ็บ เล่นในบริเวณสนามหญ้า หรือลานกว้าง เมื่อพร้อมแล้วจะมีการเลือกให้ผู้เล่นคนใดคนหนึ่งเป็น “มอญ” ถือผ้าที่เตรียมไว้แล้วออกมายืนข้างนอก กลุ่มที่เหลือนั่งล้อมวงร้องเพลง ปรบมือ เพื่อความรื่นเริงส่วนมอญจะเดิน

หรือวิ่งไปรอบๆ วง แล้วเลือกวงผ้าลงใกล้หลังผู้หนึ่งคนใดคนหนึ่ง ถ้าผู้ถูกวงผ้าข้างหลังรู้สึกตัวเสียก่อนผู้วงผ้ามาถึงก็ต้องรีบฉวยผ้าวิ่งมานั่งแทนที่ของตนได้ แล้วจึงเดินหาโอกาสวงผ้าไว้ข้างหลังผู้หนึ่งผู้ใดต่อไป แต่ถ้าถูกวงข้างหลังไม่รู้สึกรู้ตัว จนผู้ที่วงวิ่งมาถึงก็หยิบผ้าที่วงนั้นผาดผู้ที่ถูกวงจนกว่าจะลุกขึ้นรับผ้าออกเดินผู้วงจึงลงนั่งแทนที่

2. ผลการพัฒนารูปแบบชุดการแสดงนาฏยประดิษฐ์ ชุด ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า

รูปแบบและท่วงทำนองการแสดงชุด ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า ผู้วิจัยได้ค้นคว้า และคิดประดิษฐ์ท่าทางจากการศึกษาลักษณะการเล่นของไทย การศึกษาภาษาท่ารำนนาฏศิลป์ นาฏยศัพท์ ภาษาท่าทาง และนาฏศิลป์ไทยร่วมสมัย โดยยึดหลักในการคิดชุดการแสดง ท่ารำ เครื่องแต่งกาย องค์ประกอบเกี่ยวกับการจัดการแสดง และหลักในการจัดการแสดงมาเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการแสดง ดังนี้

1) กำหนดแนวคิดของชุดการแสดง เนื่องจากมอญซ่อนผ้า เป็นการละเล่นของไทยที่แสดงถึงความสนุกสนานรื่นเริงของวัยเด็ก จึงกำหนดแนวคิดของการแสดงให้สื่อถึงกลุ่มชายหนุ่มหญิงสาวที่ต้องการรำลึกถึงเรื่องราวความสนุกสนานในวัยเยาว์ เป็นการเล่าถึงชายหนุ่มที่เคยเล่นมอญซ่อนผ้ากับหญิงสาวในคราวที่เป็นเด็กที่สร้างความสนุกสนาน ความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน จึงชักชวนหญิงสาวมาเล่นมอญซ่อนผ้ากันอีก

2) กำหนดรูปแบบของชุดการแสดง ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า เป็นการเล่าเรื่องราวของชายหนุ่มหญิงสาวที่รำลึกถึงความสนุกสนานในวัยเด็กในลักษณะของเรื่องเล่าตามจินตนาการ และแสดงขั้นตอนการเล่นมอญซ่อนผ้าที่สนุกสนาน ทำให้ท่าทางที่นำเสนอของผู้แสดงต้องอยู่ในรูปของลีลาท่ารำที่สามารถแสดงออกมาได้อย่างอิสระ ผู้วิจัยจึงนำเสนอรูปแบบของชุดการแสดง ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า ในลักษณะของนาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

(1) กำหนดองค์ประกอบของการแสดง ซึ่งกำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับแนวคิดของชุดการแสดงที่กำหนดไว้ ดังนี้

- ดนตรีและเพลงร้อง ผู้วิจัยใช้ ฃญาเป็นการเกริ่นเรื่องประกอบการแสดง และสร้างสรรค์ดนตรีขึ้นใหม่โดยใช้ทำนองพื้นเมืองของอีสานในลักษณะผสมผสานท่วงทำนองช้า-เร็ว และใส่ทำนองเพลงมอญซ่อนผ้าเพื่อให้เข้ากับอารมณ์ของการแสดง

- ผู้แสดง ใช้ผู้แสดงชาย จำนวน 4 คน ผู้แสดงหญิง จำนวน 4 คน

- การแต่งกาย ผู้วิจัยออกแบบให้สื่อถึงวิถีของพื้นบ้านอีสานผสมผสานกลิ่นไอของความเป็นไทย ภาคกลางประยุกต์ให้มีความสวยงาม และคำนึงถึงความคล่องตัวในการแสดง โดยลักษณะการแต่งกายของการแสดงฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า ฝ่ายหญิงใส่เสื้อแขนตุ๊กตาชายผ้ามีระบาย สวมผ้าโจงกระเบนพื้นเมืองพาดผ้าสไบ คาดเข็มขัดเงิน สวมสร้อยเงิน รวบมวยผมทัดดอกเบญจมาศ และใส่หมวกประดับฝ่ายชายใส่เสื้อแขนสั้น สวมผ้าโจงกระเบนพื้นเมือง ผ้ามัดเอว และสวมสร้อยเงิน

- อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการแสดง ได้แก่ ผ้าผืนใหญ่

ภาพที่ 1: การแต่งกายผู้แสดง

(2) การออกแบบท่ารำและการแปรแถว ผู้วิจัยนำแนวคิดการประดิษฐ์ท่ารำทั้งจากศิลปินพื้นบ้านอีสาน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทย มาเป็น

แนวทางการออกแบบ ใช้ภาษานาฏศิลป์ในท่ารำของไทย ที่เป็นแบบแผนผสมผสานท่ารำแม่บทอีสานโดยเชื่อมโยงท่าทางให้ครอบคลุมความหมายของเนื้อหาในการแสดง จากนั้นกำหนดรูปแบบการแปรแถวเปลี่ยนแปลงเป็นรูป ลักษณะต่างๆ ให้สัมพันธ์กับท่ารำและเรื่องราวที่นำเสนอ ทั้งนี้ ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญซ่อนผ้า แบ่งการแสดงเป็น 3 ช่วง และในแต่ละตอนจะนำเสนอด้วยลีลาท่ารำ ดังนี้

- ช่วงที่ 1 เกริ่นนำการละเล่นมอญซ่อนผ้า เริ่มด้วยบทพญาเล่าเรื่องราวการละเล่นมอญซ่อนผ้า จากนั้นชายหนุ่มออกมารวมกลุ่มรำลึกถึงการเล่นสนุกในวัยเด็ก จากนั้นชักชวนหญิงสาวออกมาร่วมเล่น ใช้ท่าทางสื่อถึงความความแข็งแรง สนุกสนานโดยใช้ภาษานาฏศิลป์

ภาพที่ 2: ท่ารำลึกถึงสมัยเด็ก

ภาพที่ 3: ท่าเรียก

- ช่วงที่ 2 การเกี่ยวพาราสีเริ่มต้นด้วยการให้ชายหนุ่มเข้ามารับฝ่ายหญิงเป็นกลุ่ม จากนั้นแยกรำเป็นคู่ๆ ในลักษณะเกี่ยวพาราสีโดยใช้ดนตรีจังหวะรวดเร็ว ต่อมาจะเริ่มการชวบกั้นเล่นเพื่อรำลึกถึงวัยเยาว์ รูปแบบการแสดงในช่วงนี้จะเน้นสื่อถึงความสดใสรื่นเริงของหนุ่มสาวที่นึกถึงความหลังโดยนำเสนอด้วยลีลาท่ารำที่สัมพันธ์กันของชาย-หญิง และท่ารำที่รวดเร็วสนุกสนาน

ภาพที่ 4: ท่าเกี่ยวพาราสี

ภาพที่ 5: ท่าเล่นสนุกสนาน

- ช่วงที่ 3 การเล่นมอญซ่อนผ้า รูปแบบการแสดงสื่อถึงความสนุกสนานผสมผสานกับนำเสนอการเล่นมอญซ่อนผ้า เริ่มด้วยขั้นตอนการเลือกคนที่จะเล่นเป็น “มอญ” มาซ่อนผ้า ซึ่งเมื่อได้มอญแล้วจะใช้ดนตรีซำทำนองเพลงมอญซ่อนผ้า ผู้แสดงใช้ท่าทางสื่อด้วยอากัปกิริยาตามขั้นตอนการเล่น โดยใช้จังหวะมอญซ่อนผ้าแต่เร่งจังหวะให้เร็วขึ้น การรำของนักแสดงแสดงถึงความสนุกสนาน แต่อ่อนช้อย สวยงาม ใช้ท่าทางผสมผสานประกอบอุปกรณ์การแสดง ซึ่งได้แก่ ผ้าผืนใหญ่ ลีลาท่าทางเน้นความคล่องแคล่วว่องไว ความสอดคล้องสัมพันธ์ของผู้แสดง และความสนุกสนานรื่นเริง

ภาพที่ 6 : ทำได้คนเป็นมอญ

ภาพที่ 7 : ทำไล่ฟาดผ้าคีน

อภิปรายผลการศึกษา

ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญช่อนผ้ามีแนวคิดหลักที่สื่อถึงกลุ่มชาย-หญิง ที่ต้องการรำลึกถึงเรื่องราวความสนุกสนานในวัยเยาว์ เป็นการเล่าถึงชายหนุ่มที่เคยเล่นมอญช่อนผ้ากับหญิงสาวในคราวที่เป็นเด็ก ที่สร้างความสนุกสนาน ความสามัคคีในกลุ่มเพื่อน จึงชักชวนหญิงสาวมาเล่นมอญช่อนผ้ากันเป็นการสร้างการรับรู้ให้ผู้ชมให้สามารถเข้าใจเรื่องราวตามลำดับ สอดคล้องกับ สดใส พันธุ์โกมล (2538) ที่กล่าวว่า ศิลปะการแสดง คือ ศิลปะที่เกิดขึ้นจากการนำภาพจากประสบการณ์และจินตนาการของมนุษย์มาผูกเป็นเรื่อง และจัดเสนอในรูปแบบของการแสดง โดยมีผู้แสดงเป็นผู้สื่อความหมายและเรื่องราวต่อผู้ชม ในขณะที่เดียวกันแนวคิดที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ หากสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างสนุกสนาน ไม่ซับซ้อนสร้างความบันเทิงให้แก่ผู้ชมแล้ว ก็จะเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์และสืบทอดการละเล่นของไทยได้ สอดคล้องกับสามารถ จันท์สุรย์ (2534) ที่กล่าวว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญา มีการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งตลอดมา มักถ่ายทอดในหลากหลายรูปแบบ เช่น บอกเล่าโดยตรงหรือบอกเล่าโดยผ่านพิธีกรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นต่างๆ นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทอดออกมาในรูปแบบการบันเทิงที่สอดแทรกในกระบวนการและเนื้อหาเป็นต้น และการสื่อถึงการแสดงที่เรียบง่ายสนุกสนาน สอดคล้องกับแนวคิดของ ปราณี วงศ์เทศ (2525) ที่กล่าวว่า การแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านจะมีลักษณะเรียบง่าย แสดงความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะการแสดงนาฏศิลป์พื้นบ้านมีความสัมพันธ์กับวิถี

ชีวิตพื้นบ้าน รูปแบบของชุดการแสดง ฟ้อนหนุ่มเอ็นสาวเล่นมอญช่อนผ้า มีลักษณะของเรื่องเล่า และแสดงขั้นตอนการเล่นมอญช่อนผ้าที่สนุกสนาน ทำให้ท่าทางที่น่าเสนอของผู้แสดงต้องอยู่ในรูปของลีลาท่ารำที่สามารถแสดงออกมาได้อย่างอิสระ ผู้วิจัยจึงนำเสนอในลักษณะการนำเสนอ นาฏศิลป์พื้นเมืองสร้างสรรค์ ส่วนองค์ประกอบของการแสดงได้แก่ ดนตรีและเพลงร้อง ผู้แสดง การแต่งกาย และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการแสดง กำหนดขึ้นให้สอดคล้องกับแนวคิดของชุดการแสดงที่กำหนดไว้ โดยเน้นความเรียบง่าย แสดงให้เห็นถึงความสนุกสนานของการละเล่นของไทยที่คนรุ่นใหม่ละเลยไป โดยดนตรีประกอบใช้ลักษณะผสมผสานท่วงทำนองช้า-เร็ว และใส่ทำนองเพลงมอญช่อนผ้าเพื่อให้เข้ากับอารมณ์ของการแสดง แต่สื่อถึงความสนุกสนานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของการแสดงพื้นเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับ นพดล ศรีสว่าง (2550) ที่กล่าวถึงทำนองเพลงพื้นบ้านซึ่งสื่อถึงความเป็นดนตรีพื้นเมืองอีสานชัดเจน เพราะมีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความเรียบง่ายอันแสดงถึงความเป็นพื้นเมืองอย่างแท้จริง สำหรับการแต่งกายของผู้แสดงออกแบบให้เหมาะสมกับวิถีของพื้นบ้านอีสานผสมผสานกลิ่นไอของภาคกลางแต่คำนึงถึงความคล่องตัวในการแสดง ไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการเคลื่อนไหวบนเวที สอดคล้องกับแนวคิดในการประดิษฐ์ท่ารำและชุดการแสดงของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2549) ที่กล่าวว่า นักนาฏยประดิษฐ์ต้องกำหนดรูปแบบและแนวทางของฉากและเครื่องแต่งกายให้ตอบสนองและส่งเสริมการแสดงอย่างเหมาะสม ผู้วิจัยออกแบบท่ารำโดยใช้ภาษานาฏศิลป์ในท่ารำของไทยที่เป็นแบบแผนผสมผสานท่ารำแม่บทอีสานนำมาประดิษฐ์ลีลาท่ารำโดยเลือกใช้คลุมความหมายของเนื้อหาในการแสดง ท่ารำสื่อความหมายได้ดี เหมาะสมกับอารมณ์เพลง กลมกลืนกับท่วงทำนอง ช่วงทำนองเพลงช้าใช้ท่ารำที่ดูอ่อนหวานเนิบช้า ส่วนในจังหวะรวดเร็วเลือกใช้ท่ารำที่ดูคล่องแคล่ว สนุกสนาน มีการเชื่อมท่ารำได้กลมกลืนกันตลอดการแสดง ซึ่งสอดคล้องกับ อมรา กล้าเจริญ (2531) ที่กล่าวว่า การ

พื่อนำเกิดจากการที่มนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงท่าทางมาจากทางธรรมชาติ และการบวงสรวงบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ด้วยการพื่อนำ นอกจากนี้ การแสดงชุดนี้จัดให้มีการแปรแถวทำให้เกิดความน่าสนใจมีการเปลี่ยนตำแหน่งในขณะที่ท่าเชื่อมทำให้การแสดงไม่น่าเบื่อหน่าย สอดคล้องกับประติมากรรม (2514) ซึ่งกล่าวถึงการแปรแถวว่า เป็นกลวิธีที่จะทำให้แถวเปลี่ยนแปลงเป็นรูปลักษณะต่างๆ สาเหตุของการแปรแถวเพื่อเปลี่ยนอิริยาบถ ทำให้ผู้ชมไม่เกิดความเบื่อหน่าย ชวนติดตามตลอดชุดการแสดง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ควรนำนาฏยประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้น จัดทำในรูปของวีดิทัศน์เพื่อเผยแพร่ในช่องทางอื่นต่อไป
2. ควรมีการอนุรักษ์และส่งเสริมการเล่นของไทยในรูปของสื่อลักษณะต่างๆ อย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาการเล่นของไทยชนิดอื่นๆ แล้วนำมาพัฒนาเพื่อนำเสนอในรูปของนาฏยประดิษฐ์เพื่อเป็นการเผยแพร่แก่คนรุ่นหลังต่อไป
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดนาฏยประดิษฐ์ให้แก่เยาวชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

1. นพดล ศรีสว่าง. (2550). รายงานการใช้คู่มือประดิษฐ์ทำรำเชิงยางพาราประกอบการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะสาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชุดเชิงยางพารา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
2. ประติมากรรม (2514). **หลักนาฏศิลป์**. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยมิตรการพิมพ์.
3. ปราณี วงษ์เทศ. (2525). **พื้นบ้านพื้นเมือง**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

4. สดใส พันธุมโกมล. (2538). **ศิลปะของการแสดง [ละครสมัยใหม่]**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. สามารถ จันทร์สุริย์. (2534). **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
6. สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2543). **นาฏศิลป์ปริทรรศน์**. กรุงเทพฯ: ภาควิชา นาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
7. องค์ บรรจุน (2552). **มอญซ่อนผ้า**. เข้าถึงเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2558, จาก <http://www.openbase.in.th/node/10096>
8. อมรา กล้าเจริญ. (2531). **สุนทรียนาฏศิลป์**. กรุงเทพมหานคร: โอ เอสพริ้นติ้งเฮ้าส์